

Agrárgazdasági Figyelő
(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

AGRÁRGAZDASÁGI KUTATÓ INTÉZET

STATISZTIKAI OSZTÁLY

Agrárgazdasági Figyelő
III. évfolyam 5. szám
 2011. december 19.

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet
 Főigazgató: Dr. Kapronczai István
 H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
 Telefon: (06 1) 476-3060
 Fax: (06 1) 217-7037
 www.aki.gov.hu
 aki@aki.gov.hu
 Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő:

Bojtárné Lukácsik Mónika
 lukacsikm@aki.gov.hu

Közreműködött:

Élelmiszerlánc Elemzési Osztály
 Agrárpolitikai Kutatások Osztály
 Ágazati Ökonómiai Osztály
 Pénzügypolitikai Osztály
 Piaci Információs Osztály
 Statisztikai Osztály

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi. 3	
A KAP 2014-2020 között	3
A magyar mezőgazdaság 2011. évben.....	5
Pénzügyi mutatók várható alakulása a mezőgazdaságban 2011-ben.....	6
Növénytermesztési helyzetkép.....	7
Állatvágások a hazai vágóhidakon.....	9
Termelői és feldolgozó értékesítési árak.....	11
Kiskereskedelem.....	15
Külkereskedelem.....	16
A műtrágya értékesítés alakulása 2011. I-III. negyedévben.....	17
Mezőgazdasági gépforgalmazásunk piaci helyzete	19
II. Mi történt az agrárgazdaságban?.....	21
III. Szemelvények az AKI kiadványaiból.....	25
IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok.....	27
V. Gyakran feltett kérdések.....	37

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

A KAP 2014-2020 között

Az új Közös Agrárpolitikáról alkotott rendelettervezetek 2011. október 12-én kerültek nyilvánosságra. A következőkben a legfontosabb változásokat foglaljuk össze röviden, előtérbe helyezve a magyar mezőgazdaság szempontjából fontos fejleményeket.

Első pilléres támogatások

A jövőben a közvetlen támogatások között összegét tekintve a legjelentősebb tétel a tagállamok első pilléres forrásainak – saját döntésüktől függően – 40-70 százalékát képviselő ún. alaptámogatás lesz. E termeléstől függetlenített, területalapú támogatást újonnan kreált jogosultságok „aktiválásával” lehet majd lehívni, ezért az összevont területalapú támogatási rendszert (SPS) alkalmazó tagállamokban a 2004-2007 között bevezetett támogatási jogosultságok 2013. december 31-én hatályukat veszítik. Ez az időpont egyben az egyszerűsített kifizetési rendszer (SAPS) végét is jelenti. Az új jogosultságok alapja a 2014. május 15-ig bejelentett, támogatásra jogosult hektárok száma. Az új támogatási jogosultságokhoz rendelt összegek megállapításakor az egyes gazdaságok támogatottságában meglévő különbségeket még figyelembe lehet venni, tagállami, illetve régiós szinten legkésőbb 2019. január 1-ig azonos szintre kell hozni az alaptámogatást.

Az adminisztráció terheinek csökkentése érdekében 100 eurónál kisebb összegű támogatást nem fizetnek ki, illetve az egy hektárnál kisebb jogosult területre nem jár támogatás, de az előterjesztők a tagállamok számára felkínálják a lehetőséget e határok módosítására az egyedi adottságokra tekintettel.

A tagállamok kötelesek az alaptámogatás legfeljebb három százalékát nemzeti tartalékként elkülöníteni. Ebből az újonnan belépőknek adhatnak támogatási jogosultságokat, illetve megemelhetik a támogatási jogosultságok névértékét olyan térségekben, ahol ezt különleges körülmények indokoltá teszik.

Miként azzal számolni lehetett, az Európai Bizottság korlátozni kívánja az egyes gazdaságoknak kifizethető közvetlen támogatások összegét:

- 150 ezer és 200 ezer euró között az alaptámogatás 20 százalékának;
- 200 ezer és 250 ezer euró között 40 százalékának;
- 250 ezer és 300 ezer euró között 70 százalékának;
- 300 ezer euró felett 100 százalékának elvonását javasolja.

Annak érdekében azonban, hogy csak a szubvenciók megnyirbálása miatt ne essen vissza a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, a jogalkotók figyelembe veszik az alkalmazottak után fizetett béreket, valamint azok adó- és járulékterheit: a közvetlen támogatásokból ezek levonhatók, így csupán a maradványösszeget csökkentik.

Ráadásul, a korlátozás nem vonatkozik a környezetbarát gazdálkodási gyakorlatot folytatók alaptámogatást megfelelő támogatására (ún. zöld komponens), amely szintén első pilléres szubvenció lesz. Ezt a tervezet szerint az alábbi, az alaptámogatást igénylő gazdálkodók számára kötelező feltételekhez kötik:

1) ha a gazdaság szántóterülete meghaladja a három hektárt, azon – ha a földhasználó termelő tevékenységet folytat (kivéve a gyepgazdálkodást és az időszakosan vízzel borított kultúrákat) – legalább három különböző növényt kell vetni, amelyek egyenként a terület több mint öt százalékát foglalják el, de egyikük részaránya sem lehet nagyobb 70 százaléknál;

2) a gazdaság által az új támogatási rendszerre történő áttérés évében bejelentett állandó gyepterületet meg kell őrizni, az a 2014. évi bázisidőszakhoz képest legfeljebb öt százalékkal csökkenhet;

3) a gazdaság által használt, alaptámogatásra jogosult terület legalább hét százalékát (az állandó gyepterülettel nem számolva) ökológiai célokra kell hasznosítani (pl. tájvédelem, teraszok kialakítása, védőzónák létesítése, erdősítés vagy területpihentetés).

A 40 évesnél nem idősebb, gazdaságukat az igénylést megelőző öt esztendőnél nem korábban elindító fiatal gazdálkodók támogatására a tagállamok közvetlen támogatási forrásaik legfeljebb két százalékát használhatják fel. E támogatás, amely kiegészíti az alaptámogatást és mértéke legfeljebb az adott tagállamban a támogatási jogosultságok hektárra vetített átlagának 25 százaléka lehet, továbbá legfeljebb 25 hektárra vehető fel, a kedvezményezetteknek legfeljebb öt évig folyósítható.

A kisgazdaságok legkésőbb 2014. október 15-ig jelezhetik, ha ezen átalánytámogatásban szeretnének részesülni, azt később (2020-ig) már nem igényelhetik. A kisgazdaságok támogatási jogosultságai nem átruházhatók, csak örökölhetők.

Vidékfejlesztés

Az Európai Bizottság javaslata értelmében 2014-től a második pillér forrásainak 50 százalékát történelmi, 50 százalékát objektív kritériumok alapján osztják szét a tagállamok között, de egy-egy tagállam uniós vidékfejlesztési támogatása a Bizottság háttérszámításai szerint nem lesz kisebb, illetve nagyobb a jelenlegi összeg 90 százalékánál, illetve 110 százalékánál. Az uniós társfinanszírozás mértéke 50-100 százalék között változik.

Az ún. tengelyek megszűnnek, de a vidékfejlesztés céljai lényegében ugyanazok maradnak: a mezőgazdaság versenyképessége, a természeti erőforrások fenntartható kezelése, a vidéki térségek kiegyensúlyozott területi fejlődése, illetve a LEADER program, amelyre a tagállamoknak második pilléres uniós forrásaik legalább öt százalékát kell elkülöníteniük.

A tagállamoknak a 2014-2020 közötti költségvetési időszakra készített vidékfejlesztési programjaikban be kell azonosítaniuk egy-egy intézkedési területet, és ezekre az Európa 2020 stratégiából levezetett, alább felsorolt prioritásokkal harmonizáló, koherens, a célokat számszerűsítő stratégiát kell leírniuk:

- 1) tudástranszfer és innováció elősegítése a mező- és erdőgazdaságban;
- 2) mezőgazdaság versenyképességének és a gazdaságok életképességének erősítése;
- 3) élelmiszerlánc-szerveződések előmozdítása és kockázatkezelés a mezőgazdaságban;
- 4) mező- és erdőgazdaságtól függő ökoszisztémák megőrzése és erősítése;
- 5) erőforrások hatékony felhasználásának előmozdítása, az élelmiszergazdaság és erdészet szénkibocsátásának és -felhasználásának csökkentése;
- 6) társadalmi kirekesztés és szegénység visszaszorítása, a vidék gazdasági fejlődésének előmozdítása.

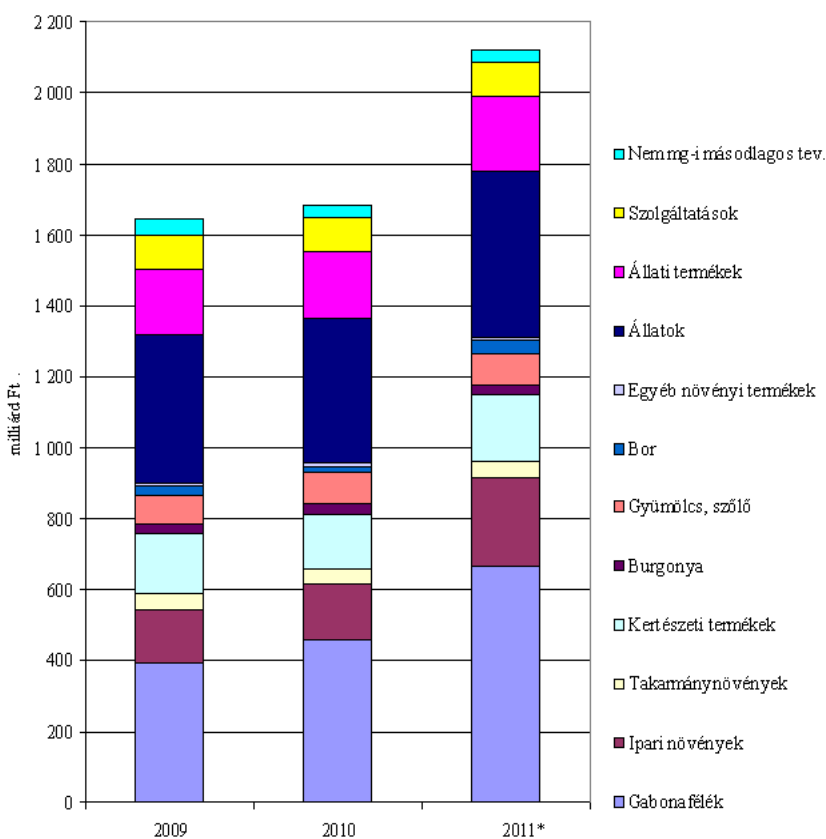
Agrár-környezetgazdálkodásra és az éghajlatváltozás elleni „küzdelemre” a tagállamok uniós vidékfejlesztési forrásaik 25 százalékát különíthetik el.

A magyar mezőgazdaság 2011. évben

Az előzetes számítások alapján 2011-ben a mezőgazdaság teljes kibocsátásának értéke folyó alapon 26%-kal nőtt. A bruttó hozzáadott érték 48%-kal, a mezőgazdasági tevékenységből származó nettó vállalkozói jövedelem pedig 75%-kal magasabb, mint 2010-ben. Az egy teljes munkaidős dolgozóra számított mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem, az úgynevezett „A” mutató 2011-ben 42%-kal nőtt az előző évhez viszonyítva.

Előzetes adatok alapján a mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának volumene a 2010. évi 12%-os visszaesés után, 2011-ben 9%-kal magasabb az előző évinél. Ezen belül a növényi termékek termelése 16%-kal, az állatok és állati termékeké mérsékelten, 1%-kal nőtt.

A mezőgazdasági termelés kibocsátásának alakulása

* előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

Az idei évben a mezőgazdasági termelői árak átlagosan 15%-kal meghaladták az előző évi szintet. A növénytermesztési és kertészeti termékek termelőiár-színvonala 18%-kal, az élő állatok és állati termékek termelőiár-színvonala 12%-kal nőtt. A két alaptevékenység kibocsátásának folyó alapon számított értéke összességében 28%-kal nagyobb, mint 2010-ben volt. A növénytermesztési és

kertészeti termékek kibocsátásának értéke 37%-kal, az állatok és állati termékek kibocsátásának értéke 13%-kal emelkedett.

A növénytermelés és a kertészet, illetve az állattenyésztés kibocsátásának aránya az előzetes kalkulációk alapján idén 65,8-34,2%. Ez az arány tavaly 61,4-38,6% volt, azaz 2011-ben tovább csökkent az állattenyésztés aránya.

Számításaink szerint a folyó termelő-felhasználás értéke 16%-kal emelkedett 2011-ben. A termelés során közvetlenül felhasznált inputok mennyisége kis mértékben változott, összességében az előző évi szinten alakult, az árak viszont kisebb-nagyobb mértékben emelkedtek. A folyó termelő-felhasználás legnagyobb tételét jelentő takarmányköltség az áremelkedés miatt közel 30%-kal magasabb, mint 2010-ben. A felhasznált műtrágya és talajjavító szerek volumene és ára is nőtt, így költsége több mint 30%-kal meghaladta a 2010. évit. Az energiaköltség 10, a vetőmagköltség 18%-kal nőtt, az áremelkedés hatására. A folyó áron mért kibocsátás erősebb (26%-os) és a folyó termelő felhasználás értékének mérsékeltebb (16%-os) emelkedése nyomán a bruttó hozzáadott érték 48%-kal nőtt 2011-ben. Kedvezően alakult a kibocsátáshoz szükséges ráfordítás mértéke. Ebben az évben 100 forint értékű folyó alapáron mért kibocsátáshoz 62 forint értékű inputot (folyó termelő felhasználás) használtak, míg az előző évben 67 forintot. Az előző években ez az érték jellemzően 64-70 forint között alakult.

A termeléshez kötött és az egyéb termelési támogatás egyes elemeinek várható összegéről pontos információ nem állt rendelkezésünkre az előrejelzés készítésének időpontjában, ezért a támogatás 9%-os emelkedésével kalkuláltunk. Az értékcsökkenés mérsékelt emelkedésével számolva, illetve a termelési adók változatlan szintje mellett a termelési tényezők jövedelme 45%-kal emelkedett 2011-ben. A mezőgazdaságban keletkező nettó vállalkozói jövedelem folyó alapáron 75%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. Az összes mezőgazdasági munkaráfordítás érdemben nem változott 2011-ben.

Mindezek eredményeként a mezőgazdaságban dolgozók jövedelemhelyzetének változását mérő úgynevezett 'A' mutató 142%, azaz 2011-ben az egy teljes munkaidős dolgozóra számított mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem 42%-kal emelkedett. A nettó vállalkozói jövedelem reálértéke 72%-kal magasabb, mint 2010-ben. ('C' mutató)

Pénzügyi mutatók várható alakulása a mezőgazdaságban 2011-ben

A mezőgazdaság, a vadgazdálkodás, az erdőgazdálkodás, a halászat és a fafeldolgozás gazdasági ágba sorolt, 19 főnél többet foglalkoztató vállalkozások 2011-es évre 10%-kal több bevételre számítottak, mint a tavalyi évben. Az értékesítés árbevétele a becslések szerint 6%-kal több, de valószínűleg ezt meghaladó mértékben nőttek az egyéb bevételek (16%). Az aktivált saját teljesítmények értéke a prognózis szerint 76%-kal emelkedett. Kedvezőtlen a foglalkoztatás szempontjából, hogy a személyi jellegű ráfordítások évről évre csökkennek. Az anyagjellegű ráfordítások (10%), az értékcsökkenés (7%) és az egyéb ráfordítások (15%-kal) emelkedtek. Az üzemi tevékenység eredménye összességében 37%-kal nagyobb, mint a tavalyi évben. A vizsgált adatszolgáltatói körben a 2011-es évre 51%-kal több adózás előtti eredményre számítottak, mint 2010-ben. A mérleg szerinti eredményben vélhetően 67%-os növekedés mutatkozik. Az idei évben várhatóan közel 60%-kal több lesz az adózott eredmény, mint a korábbi évben. A készletek értéke a becslések szerint 15%-kal nagyobb az előző évinél. Az értékpapírok 9%-kal, míg a pénzeszközök értéke 2%-kal és a jegyzett tőke értéke 3%-kal marad el az előző évitől. A kötelezettségeiket nem sikerült csökkenteniük, sőt a tavalyi évhez képest 16%-kal emelkedtek. Ebből a rövid lejáratú 9%-kal, a hosszú lejáratú kötelezettség pedig 31%-kal nőtt. A forgóeszközök és a tárgyi eszközök valószínűleg azonos mértékben nőttek 2010-hez képest.

A főbb pénzügyi mutatók 2011. évi várható alakulása a mezőgazdaságban*

Megnevezés	Változás, % (2010=100%)
Befektetett eszközök	108
Forgóeszközök összesen:	107
Saját tőke	109
Kötelezettségek	116
Értékesítés nettó árbevétele	106
Bruttó termelési érték	109
Anyagjellegű ráfordítások	110
Személyi jellegű ráfordítások	99
Értécsökkenési leírás	107
Üzemi tevékenység eredménye	137
Adózás előtti eredmény	151
Adózott eredmény	157
Mérleg szerinti eredmény	167

* a 19 fő feletti vállalkozások adatai alapján
 Forrás: AKI

Növénytermesztési helyzetkép

A betakarításnak kedvezett az őszi, 2011-ben jó terméshozamokat értek el a gazdák.

A legfontosabb olajos növényünket, a napraforgót közel a tervezettnél megfelelően 574 ezer hektáron takarítottak be. A termés mennyisége közel 1,4 millió tonna, amely a 2010. évhez képest 43%-kal több, az idei termésátlag 2,4 t/ha. A betakarított termés 96%-a olajipari feldolgozásra kerül, a többi egyéb célra hasznosul.

Kukoricát (hibrid vetőmag nélkül) 1 millió 220 ezer hektárról takarítottak be. A gazdák 8,1 millió tonna kukoricát szállíthattak a magtárakba, amely 19%-kal meghaladja a tavalyi mennyiséget. Az országos termésátlag 6,6 kg/ha.

Szóját 5 ezer hektárral nagyobb területről 38,5 ezer hektárról takarítottak be, mint tavaly. A termésátlag 2,4 kg/ha, a magtárakba került termés mennyisége 92 ezer tonna, ami 19%-kal magasabb az előző évinél.

Burgonyából az előző évihez képest közel azonos nagyságú területről, 23%-kal magasabb termésátlag (26,7 t/ha) mellett 529 ezer tonna termett. A kedvező időjárásnak köszönhetően az idei termésátlag hektáronként 5 tonnával több volt, mint tavaly, amikor 21,6 t/ha hozam mellett 425 ezer tonnát raktározhattak el a gazdák.

Cukorrépat a tavalyinál 21%-kal nagyobb területről 735 ezer tonnát szedtek fel, ami 7%-kal haladja meg a tavalyi termés mennyiséget. A répa cukortartalma 17,7-18,9 között változik, ami igen magasnak számít. A betakarítás ideje alatt nagyobb fennakadás nem volt, a vetést viszont jelentősen nehezítette a csapadék hiánya.

Rizsből (indián rizs nélkül) 2011-ben az előző évinél másfélszer nagyobb területen (2 ezer hektár), 3,6 t/ha termésátlag mellett, 9 ezer tonnát takarítottak be, amely 43%-kal haladja meg a tavalyi mennyiséget.

Zöldségfélékből az idei évben 59 ezer hektárról, – ami a tavalyi évhez képest 10%-kal nagyobb terület, – 1 millió 077 ezer tonna termett.

A hazai gyümölcsstermesztésben az alma meghatározó szerepet tölt be. Az összes gyümölcsmennyiség 47%-át adja. A tavalyi évhez képest 43%-kal kevesebb almát szüreteltek le a gazdák. Az országos alma termésmennyiség 18%-át a „szabolcsi”, 16%-át a Zala megyében termelt alma teszi ki.

Őszibarackból 43 ezer tonna termett. Jelentős mennyiségű őszibarackot szedtek le Csongrád megyében, ami az országos termés mennyiség 39%-át teszi ki.

A leszüretelt termő szőlő mennyisége 2011-ben 545 ezer tonna, ami 146 ezer tonnával (37%-kal) több, mint az előző évi termés. Az egy hektárra számított 7,4 tonna termésátlag, a 2010. évinél 42%-kal több. A szőlőtermés 97%-át bornak dolgozzák fel.

Őszi vetés 2011. november 28.

Megnevezése	Előírányzott munka	Elvégzett munka	Elvégzett munka az előírányzott %-ában
	hektár		
Őszi vetés összesen	1 737 927	1 706 815	98,2
Gabonafélék vetése	1 428 405	1 411 279	98,8
Búza (durumbúza nélkül)	1 088 219	1 072 645	98,6
Durumbúza	10 141	10 271	101,3
Rozs	35 183	36 596	104,0
Triticale	113 894	113 839	100,0
Őszi árpa	180 968	177 928	98,3
Repce	281 843	272 346	96,6

Forrás: AKI

Tavaly az őszi munkák ideje alatt hullott sok csapadék akadályozta a talaj-előkészítést és vetési munkálatokat, az idei évben pedig a nagy szárazság hátráltatta azokat. Az érést segítette ugyan, de az őszi talajmunkáknak nem kedvezett, a vetést pedig megnehezítette az „őszi” meleg. A mezőgazdasági területet ért aszálykárok leginkább Bács-Kiskun és Somogy megyét érintették, de országsszerte gondot okozott a szárazság. Heves megye teljesen csapadékmentes volt az ősszel, így a megye teljes mezőgazdasági területe, mintegy 164 ezer hektár termelés szempontjából veszélyeztetett. Országosan több mint 180 ezer hektárról jelentettek a termelők aszálykárt. A hónapok óta tartó és csak decemberben szűnő szárazság miatt búzából és kukoricából is kevesebb lesz jövőre, ha télen nem esik további jelentősebb csapadék.

Hazánk őszi vetésterülete 1 millió 700 ezer hektár, amely szinte azonos nagyságú az előző évvel. A gazdák a vetési munkákat november végére már befejezték.

A kalászosok jövő évi várható termőterület nagysága elmarad a tervezettől. A gabonafélék vetésterülete 7%-kal meghaladja a tavalyit, amely alig tér el (-1%) az elmúlt öt év átlagától.

A búza (durumbúzával együtt) vetésterülete 1 millió 083 ezer hektár, ami 8%-kal több a 2010. évinél. Az ország búza vetésterülete évek óta 1 milliós hektár körüli.

Az őszi árpa, tritikálé és rozs vetésterülete kis mértékben nőtt az elmúlt évhez képest. A szárazság miatt a kalászos növényi kultúráknál is lassú és vontatott a kelés, jelentős csapadék kellene a további fejlődésükhöz.

A csapadékmentes őszi leginkább a káposztarepcét érintette: 282 ezer hektáron vetettek repcét, amely 15 ezer hektárral több a tavalyi területnél. Vetésterülete az utóbbi öt évben folyamatosan emelkedik. A száraz időjárás miatt a vetésterületek nagy részén a repce termés is bizonytalan lesz. Vannak gazdák, akik már kiszántották a teljes vetést. A várható kár enyhíthető, ha a gazdák mással vetik be ezeket a területeket tavasszal.

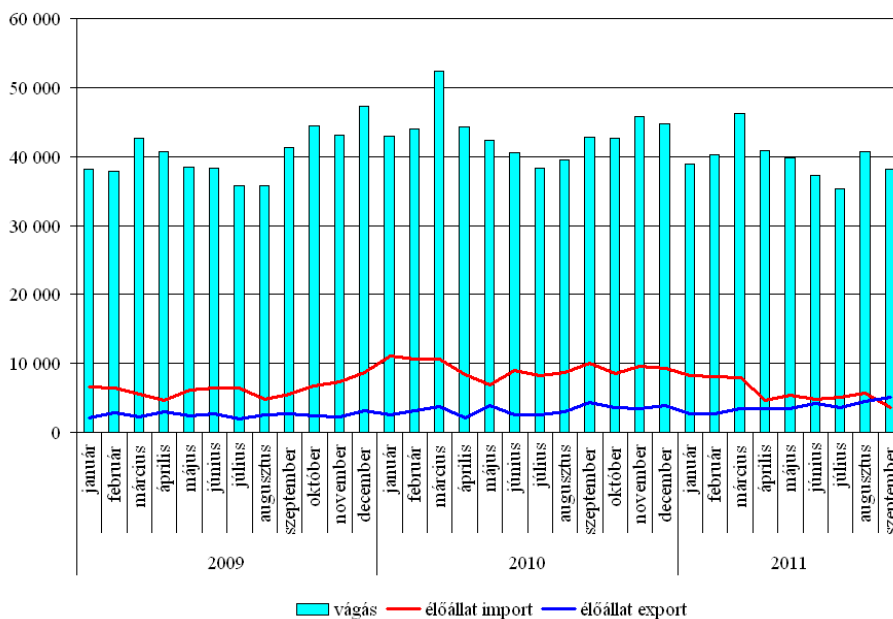
Állatvágások a hazai vágóhidakon

A vágóhidakon 2011. első három negyedévében 77 ezer darab szarvasmarhát vágtak le, ami 3,7%-os csökkenés a 2010. azonos időszakhoz képest. Élősúlyban számítva 39 ezer tonnát tett ki a vágás, ami szintén 2,8%-kal marad el a 2010-es értéktől. A külkereskedelem kilenc havi adatai az élőmarha export jelentős, 19,3%-os növekedését és az import mindössze 11,7%-os növekedését mutatják, a külkereskedelmi mérleg 5 502 tonnával javult. Az élő szarvasmarha behozatala főként Hollandiából, Németországból és Franciaországból történik, kivitelének iránya Törökország, Ausztria és Görögország.

A szarvasmarha összlétszám a 2011. júniusi adatok szerint 678 ezer darab, ami 28 ezer darabos csökkenést jelent egy év alatt, a tehenlétszám viszont ezer darabbal nőtt. Az állomány 2/3-a gazdasági szervezeteknél, 1/3-a egyéni gazdaságokban található. A hazai vágómarha termelés 2011-ben várhatóan növekszik. A szarvasmarha fajon belül a legnagyobb volument adó tehenek vágási darabszáma 5%-kal nőtt, viszont csökkent a fiatal marha vágása (2,2%-kal) és az üszök vágása is (1,3%-kal), a levágott bikák darabszáma 16,7%-kal, a borjaké pedig 66,5%-kal 2010. I-IX. hónaphoz képest.

Vágósertésből 2011. első három negyedévében 3 millió 213 ezer darabot vágtak, vagyis 6%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az élősúly csaknem 7,7%-kal csökkent, a vágáskori átlagsúly 5,9%-kal alacsonyabb volt. Az élősértés-kivitel növekedett, 2011 első kilenc hónapjában élősúlyban 5 268 tonnával. Az import eközben 29 673 tonnával esett vissza, az egyenleg 24 405 tonnával romlott. Az élő sertés behozatala Hollandiából, Németországból és Csehországból történik, a kivitel iránya Románia, Szlovákia és Ausztria. A hazai termelés 2011-ben várhatóan stagnál. A sertésállomány 2011. júniusban 3 132 ezer darab volt, ami 76 ezer darabbal kevesebb, mint egy évvel korábban. A csökkenés valószínűleg folytatódik, bár annak üteme lassul. A sertésállomány 70%-át gazdasági szervezetek tenyésztik, a további 30%-át pedig egyéni gazdaságok.

Vágóhidak sertés vágása (élősúly, tonna)

Forrás: AKI

A bejelentett juhvágások mennyisége a tavalyi év azonos időszakához képest 17%-os csökkenést mutat. Míg a tavalyi év I-IX. hónapban 8 178 darabot, addig idén csak 6 792 darabot jelentettek. A vágáskori átlagsúly 12,3%-kal csökkent. A levágott bárányok száma alig több, mint fele az előző évinek, miközben az átlagsúlyuk 24,6 kg-ról 25,9 kg-ra nőtt. Az anyajuh vágás csaknem tízszerese a tavalyi év azonos időszakához képest, 1 139 db. A juhállomány létszáma 1185 ezer darab, egy év alatt 1,6%-kal lett kevesebb, jellemzően inkább egyéni gazdaságokban nevelik, mint gazdasági szervezetben. Összességében a vágójuh termelés jelentős csökkenése várható.

A baromfivágás 2011. I-III. negyedévben 115,9 millió darab volt, ami egy év alatt 3,8 millió darabbal, 3,4%-kal emelkedett. Ez leginkább a liba- és kacsvágások erős növekedésének következménye. Az élősúly és a vágósúly jobban nőtt a baromfifélék közötti arányváltozások miatt. A vágócsirke száma 270 ezer darabbal (0,3%-kal) kissé növekedett, a vágótyúk és kakas vágása 845 ezer darabbal (79,4%) lett több. Vágókacsából 15,6 millió darabot vágtak, ami 9%-os növekedés. Több, mint felével nőtt a libavágás, 1,4 millió darabbal. Megfigyelhető a húsliba, illetve a pecsenyeliba vágásának jelentősebb növekedése. A pulykavágás hasonló a tavalyi év azonos időszakához, mindössze 4 ezer darabbal (0,1%-kal) lett magasabb.

Élőállat vágások alakulása

Megnevezés	2011. I-IX. hó			2011. I-IX. hó/2010. I-IX. hó		
	darab	élő súly tonna	vágó súly tonna	darab	élő súly	vágó súly
				változás, %		
Szarvasmarha összesen	76 937	39 168	19 954	96,3	97,2	97,3
Sertés összesen	3 213 198	357 385	291 374	94,0	92,3	94,1
-ebből: anyakoca	76 596	15 709	12 904	143,9	135,5	135,1
Juh összesen	6 792	248	112	83,1	87,7	80,2
Ló összesen	288	123	73	128,0	127,1	124,6
Vágóbaromfi összesen	115 856 726	360 438	281 980	103,4	105,8	105,8
-ebből: csirke	88 622 267	201 977	158 537	100,3	103,8	104,1
tyúk és kakas	1 909 006	3 935	3 057	179,4	160,4	163,1
liba	3 918 623	22 963	17 754	153,0	145,5	147,8
kacsa	15 608 152	53 441	41 802	109,0	110,9	109,5
pulyka	5 798 678	78 121	60 829	100,1	98,0	98,0
Nyúl összesen	2 785 128	7 155	3 858	94,3	95,0	94,8

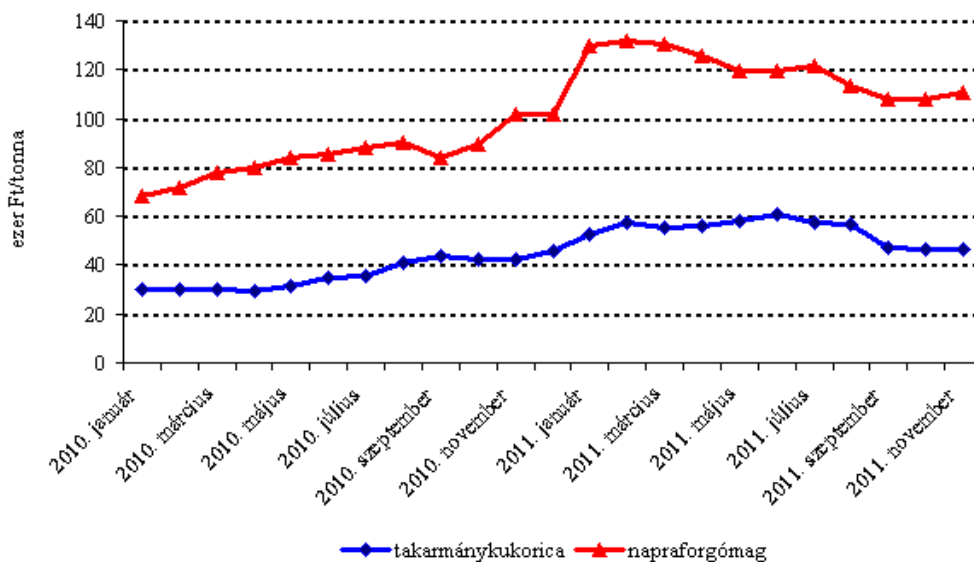
Forrás: AKI

Termelői és feldolgozó értékesítési árak

Magyarországon a gabonafélék és az olajos magvak termelői ára 2011. január és november között számottevően meghaladta az előző év azonos időszakának szintjét. A 2010. év végén kezdődött és 2011 első felére áthúzódott áremelkedést nemzetközi és hazai események együttesen generáltak. A fekete-tengeri térség alacsony 2010. évi gabona kibocsátása és az ezzel járó későbbi exportkorlátozó intézkedések a termények iránti folyamatos kereslettel együtt magasan tartották a gabonafélék árát a világpiacon és Magyarországon is. Ehhez hozzájárult, hogy a tavalyi és az év eleji szélsőségesen csapadékos időjárás miatt hazánkban hónapról hónapra romlott az idej betakarítású őszi búza és őszi káposztarepce terméskilátása. Az új termés megjelenése, valamint az oroszországi és ukrainai gabonakiviteli korlátozások feloldása után enyhült a nyomás a piacon, és 2011 júniusától mérséklődött a gabonafélék ára. A nagyobb mértékű árváltozást Magyarországon akadályozta a termények magas nemzetközi ára, az élénk bel- és külpiacon kereslet, valamint a szűkös globális készletek, különösen a kukorica esetében. Az olajos magvak további áresésének a repcemag elégtelen kínálata és a napraforgómag készletének apadása szabhat gátat.

Az étkezési búza termelői ára 29, a takarmánykukoricáé 30%-kal múlta felül 2011. január-november között az előző év azonos időszakának szintjét. A repcemag termelői ára 44, a napraforgómagé 27%-kal volt magasabb 2011 első tizenegy hónapjában, mint egy évvel korábban. A gabonafélék ára várhatóan az év utolsó hónapjában sem mozdul a jelenlegi, 45-50 ezer Ft/tonna sávból.

A takarmánykukorica és a napraforgómag termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

A sertésárak az előző évekhez hasonlóan, 2011-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A hazai termelésből származó vágósertés termelői ára az év első tizenegy hónapjában 10%-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A sertések ára a keresleti piac hatására szeptembertől folyamatosan emelkedett, így az árak év végi szezonális csökkenése az idén nem következett be.

A nyerstej termelői ára rekordszintre emelkedett 2011-ben, amit a kedvezőbb külpiaci árak hatására bővülő nyerstej-export, a feldolgozók nyerstej felvásárlásának csökkenése, valamint a forint augusztustól megfigyelhető gyengülése okozott. A felvásárlás csökkenéséhez a tejhasznú tehénállomány fogyása, valamint a tehénvágás növekedése is hozzájárult. A készletek és az import bővülése miatt a dobozos tej, illetve a sajt feldolgozói értékesítési ára kisebb mértékben emelkedett, mint a nyerstej termelői ára.

A Budapesti Nagybani Piacon a belföldi termesztésű zöldségfélét – a nagyobb kínálat miatt – alacsonyabb termelői árak jellemezték az idén, mint 2010-ben. A szabadföldi fejes káposzta termelői ára 54%-kal, a petrezselyemgyökéré 29%-kal, a barna héjú vöröshagymáé 28%-kal, a sárgarépáé 19%-kal csökkent. Az előrejelzések szerint a burgonya termése 35%-kal bővül az idén, ezért termelői ára a felére csökkent a megfigyelt időszakban.

Magyarország legnagyobb almatermő térségében, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a májusi fagy és jég a termés 80-90%-át károsította, ezért az idén betakarított alma termelői ára magasabb volt – az „Idared” fajtáé 15%-kal – mint tavaly.

A körteültetvényeket is megtizedelte a májusi fagy, ennek ellenére a „Vilmos” fajta termelői ára 6%-kal csökkent a 34-49. héten az előző év hasonló időszakához viszonyítva. Ennek oka, hogy a bőséges olaszországi kínálat miatt a Budapesti Nagybani Piacon nagy mennyiségben, és a tavalyinál alacsonyabb áron kínálták az olasz körtét, ami a hazai árakra is nyomást gyakorolt.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol a dióültetvények több mint a fele található, a május eleji fagy 70-80%-os termés kiesést okozott. A kisebb kínálat hatására a dióbél termelői ára 9%-kal volt magasabb a vizsgált időszakban, mint egy esztendővel korábban.

A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár		2010. január-november = 100%
		2010. január-november	2011. január-november	
Étkezési búza	Ft/tonna	40 719	52 629	129,2
Takarmánykukorica	Ft/tonna	37 337	48 444	129,7
Napraforgómag (ipari)	Ft/tonna	88 623	112 231	126,6
Repcemag	Ft/tonna	82 960	119 782	144,4
Vágósertés (valamennyi kategória)	Ft/kg hasított meleg súly	359,4	369,3	110,3
Vágócsirke	Ft/kg élősúly	212,3	249,2	117,4
Nyers tehéntej*	Ft/kg	69,7	84,9	121,7

* január-november

Forrás: AKI PÁIR

Néhány termék feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár		2010. január-november = 100%
		2010. január-november	2011. január-november	
Finomliszt	Ft/kg	60,8	94,9	156,0
Napraforgóolaj, palackozott	Ft/liter	243,7	345,0	141,6
Sertés comb, csont nélkül	Ft/kg	747,2	781,8	104,6
Friss csirke egészben, 65%-os	Ft/kg	463,6	459,3	99,1
Étkezési tojás	Ft/db	17,6	16,5	94,1
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	Ft/liter	116,3	130,1	111,9
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	Ft/liter	130,0	141,4	108,8
Trappista sajt	Ft/kg	924,8	1 087,1	117,6

Forrás: AKI PÁIR

**Néhány belföldi termesztésű zöldség- és gyümölcsfaj termelői ára a
Budapesti Nagybani Piacon (Ft/kg)**

Megnevezés	Ár összehasonlítás időszaka	Ár		Változás %
		2010	2011	
Alma (Idared)	37-49. hét	140,0	161,0	115,0
Körte (Vilmos)	37-49. hét	303,0	284,0	93,9
Sárgarépa	28-49. hét	113,0	91,0	80,6
Petrezselyemgyökér	28-49. hét	476,0	338,0	70,9
Fejes káposzta (fehér)	25-49. hét	86,0	40,0	46,3
Vöröshagyma (barna héjú)	22-49. hét	123,0	88,0	71,6
Burgonya	29-49. hét	117,0	57,0	49,2
Dióbél	35-49. hét	1967,0	2148,0	109,2

Forrás: AKI PÁIR

**Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára
2011. 50. héten (Ft/kg)**

Megnevezés		Fogyasztói piacok						Kereskedelmi láncok (árfelmérés időpontja: december 14.)		
		Bp. Fővám téri csarnok	Bp. Lehel téri csarnok	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Cora-Törökbalint
Élő	ponty	1050	980	950	1050	1000	990	649**	650**	759
Friss	ponty szelet	1600	1580	1700	1695	1650	1715	1490**	1799	1499**
	bőrös afrikai harcsa filé	2000*	2200*	-	-	-	2125	999**	1699	1199**
	busa törzs	800	860	500	990	1100	925	909	910	999
	busa szelet	750	820	900	990	1100	975	919	939	859**
	lazac filé	3800*	4200	-	-	-	3250	2890**	3499**	2379**

* nyüzött, ** akciós ár

Forrás: AKI

Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agráröllő
(Az előző év azonos időszaka = 100%)

Megnevezés	2009	2010	2011
	január-szeptember		
Vetőmag	95,9	98,2	113,8
Energia	93,2	115,1	112,3
Műtrágya	98,6	79,5	126,3
Növényvédő szerek	104,2	102,4	100,0
Állatgyógyászat	108,9	105,3	102,3
Takarmány	78,8	102,2	134,5
Mezőgazdasági termékek termelői árindexe	80,8	110,1	128,5
Mezőgazdasági ráfordítások árindexe	93,6	101,9	114,6
Agráröllő (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	86,3	108,0	112,1

Forrás: KSH

2011. január–szeptember között a KSH közlése szerint a mezőgazdasági termékek árszínvonala 28,5%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest. 2011. január–szeptemberben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai 14,6%-kal nőttek az előző év azonos időszakához viszonyítva, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 16,8%-os növekedéséből, valamint a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 1,3%-os csökkenéséből következett.

A folyó termelőfelhasználáson belül az energiaárak 12,3%-kal növekedtek, főként a felhasználásban jelentős arányt képviselő üzemanyagok árának 16,7%-os emelkedésének következményeként. A műtrágyaárak 26,3%-kal nőttek, ezen belül az egyszerű műtrágyáké 28,6, az összetett műtrágyáké 22,2%-kal. A takarmányok ára is jelentősen, 34,5%-kal emelkedett január-szeptemberben az előző év azonos időszakához viszonyítva: az egyszerű takarmányoké 49,1, a keveréktakarmányoké 26,5%-kal. Az agráröllő mutató értéke 2011. január–szeptemberben 112,1% volt, azaz 2010 azonos időszakához viszonyítva a mezőgazdasági termelői árak nagyobb mértékben emelkedtek, mint a ráfordítási árak.

Kiskereskedelem

A KSH „Gyorstájékoztatója” szerint a kiskereskedelmi értékesítés volumene 2011 szeptemberében és az év első kilenc hónapjában az előző év azonos időszakának szintjén maradt. A forgalom 45%-át képző élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes üzletek eladásainak volumene lényegében nem változott.

Az országos kiskereskedelmi üzlethálózatban, valamint a csomagküldő kiskereskedelemben 2011 szeptemberében 689 milliárd forint értékű árut forgalmaztak. Az első kilenc hónapban 5678 milliárd forint forgalom realizálódott. Az egy hónappal korábbihoz képest – a szezonális és naptárhatástól megtisztított adatok szerint a kiskereskedelmi forgalom volumene nem változott.

Az előző év azonos időszakához képest az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi forgalom volumene 2011 szeptemberében 1,5%-kal nőtt, az év első kilenc hónapjában lényegében stagnált.

Az országos kiskereskedelmi forgalomból továbbra is Közép-Magyarország képviselte a legnagyobb részt, aránya 2011. II. negyedévében 36,9% volt. A többi régió egyenként 8,7–12,0%-ban részesedett a kiskereskedelmi forgalomból. A II. negyedévében Dél-Alföldön (1,2%) és Nyugat-Dunántúlon (0,8%) nőtt a forgalom volumene, két régióban stagnált, a többiben kis mértékben csökkent.

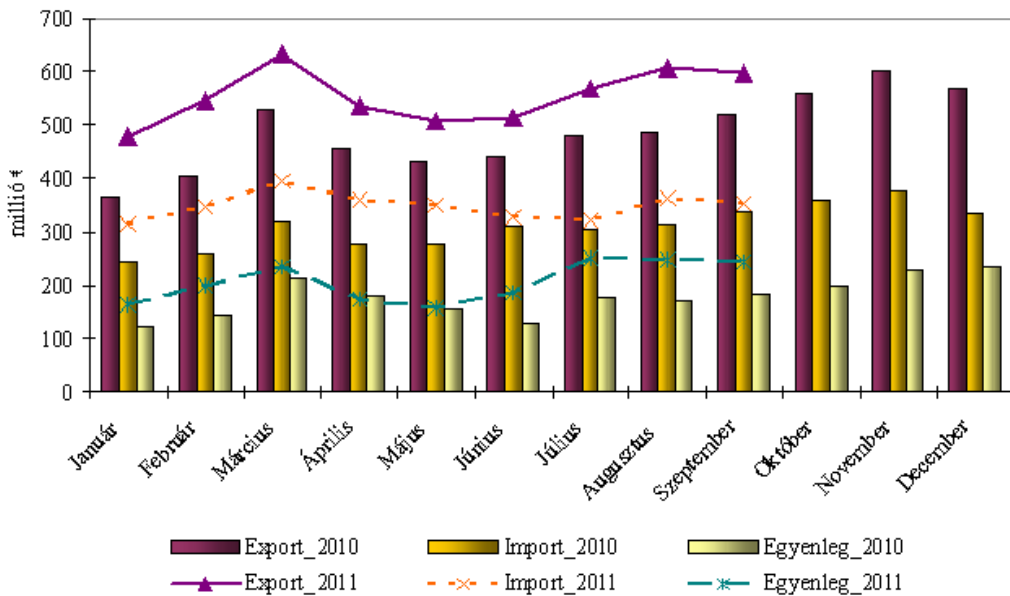
Az Eurostat november 7-én megjelent sajtóközleménye szerint (a naptárhatástól megtisztított adatok alapján) 2011 szeptemberében a kiskereskedelmi eladások az Európai Unió 27 tagállamában átlagosan 0,8, az eurózóna országaiban 1,5%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az országok nem teljes körére rendelkezésre álló adatok 8 tagállamban bővülést, 11-ben csökkenést és 3-ban azonos értéket mutatnak. A térség legerősebb országai közül Németországban lényegében stagnált (0,2%), Franciaországban 2,0%-kal, az Egyesült Királyságban 1,5%-kal növekedett a forgalom volumene.

Külkereskedelem

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek kivitelének értéke 2011. január-szeptemberi időszakában 4988 millió euró volt, míg a behozatal értéke 3132 millió eurót tett ki. Az agrártermékek külkereskedelme 2011 első háromnegyed évében 1856 millió eurós aktívumot eredményezett, amely 26%-kal magasabb, mint 2010 azonos időszakában volt. A kivitel 21,2%-kal, a behozatal 18,6%-kal nőtt.

A nemzetgazdasági exportból a mezőgazdasági- és élelmiszer-ipari termékek részesedése 8,4%-ra emelkedett az egy évvel korábbi 7,9%-ról, és az import 5,8%-os részesedése is 0,3%-kal magasabb mint a bázis időszakban volt.

Az agrár-külkereskedelem alakulása

Forrás: AKI, KSH

Az előzetes adatok szerint 2011-ben az agrár külkereskedelmi forgalom értéke minden hónapban magasabb volt, mint az előző év azonos időszakában. Az exportértéke 15-30%-kal, az importé egyes hónapokban 5%-kal, máskor 30%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az egyenleg csak áprilisban és májusban volt az előző évi szint közelében, más hónapokban minimum 10, de akár 45%-kal is magasabb volt mint 2010 azonos hónapjában.

A vizsgált mezőgazdasági és élelmiszeripari termékkör 24 árucsoportja közül 20 árucsoport exportértéke emelkedett 2011 első háromnegyed évében, 2010 azonos időszakához képest. Legnagyobb mértékben (közel 200 millió euróval) a gabonafélék export árbevétele nőtt, de az élelmészre alkalmas húsfélék és az állati és növényi zsírok és olajok árbevétele is jelentősen (119, illetve 123 millió euróval) emelkedett. Említést érdemel még az élő állatok, a cukor és cukorárúk, valamint a különböző ehető készítmények kivitelének 50 millió eurót meghaladó bővülése. Az előző év azonos időszakához viszonyítva 4 árucsoport exportértéke csökkent, melyek közül a zöldség- illetve a gyümölcsfélék értékcsökkenése volt értékben nagyobb (0,4, illetve 0,9 millió euró).

A behozatalt vizsgálva, megállapítható, hogy csak az élő állatok importértéke maradt el az egy évvel ezelőtől. A sertésimport erősen csökkent, a bázis időszakban behozott mennyiség alig kétharmada érkezett az országba. Miközben az élő sertés importja visszaesett, a sertéshús behozatala jelentősen nőtt, ennek köszönhetően az élelmészre alkalmas húsfélék importértéke emelkedett a legnagyobb mértékben (74 millió euróval). Igen nagymértékben, 56 millió euróval magasabb volt az állati és növényi zsírok és olajok importértéke, és több mint 80%-kal (40 millió euróval) emelkedett a gabonafélék importértéke is.

Az Európai Unió az exportértékből 83%, az importértékből 93%-kal részesedett. Az EU tagállamokba irányuló export 21%-kal, az import valamivel kevésbé, 18%-kal emelkedett. Az egyenleg 1207 millió eurós értéke 28%-kal több, mint 2010. január-szeptemberi időszakában volt.

Az EU-n kívüli, harmadik országokba irányuló export értéke 24%-kal, az import értéke 26%-kal volt magasabb, mint 2010. január-szeptemberében. Az egyenleg 649 millió eurós értéke 23%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az export értékét az élő állat (szarvasmarha), és a húsfélék kivitele emelte igen nagymértékben. Importoldalón a cukor és cukorárúk, valamint a különböző ehető készítmények értéke nőtt legjobban.

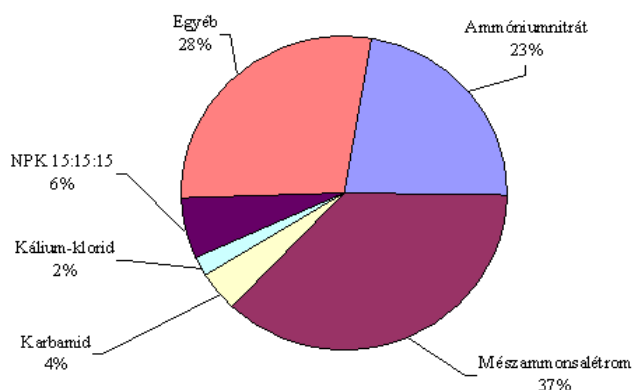
A műtrágya értékesítés alakulása 2011. I-III. negyedévben

A mezőgazdasági termelők 2011. I-III. negyedévében 13%-kal több NPK műtrágyát vásároltak, mint 2010 azonos időszakában. A műtrágyaköltség a nagyobb volumen és a magasabb árak miatt 52%-kal emelkedett. A 2011. első három negyedévében a termelők által vásárolt műtrágyák NPK hatóanyag tartalma összesen 304,2 ezer tonna volt, amelyből 223,2 ezer tonna (73%) a nitrogén, 37,2 ezer tonna (12%) a foszfor, 43,8 ezer tonna (14%) a kálium hatóanyag. A nitrogén hatóanyag 11%-kal, a foszfor hatóanyag 14%-kal, a kálium hatóanyag 6%-kal emelkedett 2010 azonos időszakához képest.

Természetes súlyban számolva, 2011. január-szeptemberi időszakában összesen 893 ezer tonna volt a közvetlenül mezőgazdasági termelőknek értékesített műtrágya, 13%-kal több, mint 2010 azonos időszakában. Az egyszerű nitrogén műtrágyából 660 ezer tonna, az összetett műtrágyából 209 ezer tonna fogyott, így a nitrogén műtrágya vásárlás 11%-kal, az összetett műtrágya vásárlás 26%-kal bővült. Egyszerű foszfor és kálium műtrágyából jóval kevesebbet, foszfor műtrágyából mindössze 3,4 ezer tonnát, a kálium műtrágyából pedig 20,6 ezer tonnát értékesítettek 2011 első kilenc hónapjában. Az egykomponensű foszfor műtrágya (elsősorban szuperfoszfát) mennyisége 75%-kal nőtt, a kálium műtrágya mennyisége ellenben 12%-kal csökkent 2010 azonos időszakához mérten.

A teljes műtrágya értékesítés 74%-át adták az egyszerű nitrogén műtrágyák. A két legnépszerűbb műtrágya a mészzammón-salétrom (MAS/pétisó/linzi-só) és az ammónium-nitrát a teljes műtrágya értékesítés 60%-át tette ki. A MAS részesedése 37%, az ammónium-nitráté 23% volt. A MAS forgalma 18%-kal, a 34%-os ammónium-nitráté 6%-kal emelkedett. Csaknem harmadával nőtt a karbamid mennyisége az 2010 első háromnegyedéhez képest. Az adatok azt mutatják, hogy a folyékony műtrágyák (pl. nitrosol, nikrol, fertisol) is egyre nagyobb mennyiségben fogynak. Az összetett műtrágyák között az NPK 15:15:15% volt a legkeresettebb, a teljes értékesítés 6,3%-át, az összetett műtrágya forgalom 26,7%-át ez az összetétel adta, a következő legkeresettebb összetétel, az NPK 8:24:24 részesedése 8%-ot ért el az összetett műtrágyák között. A különböző NP összetételek (pl. MAP, DAP) együttes részesedése szintén megközelítette a 8%-ot.

A mezőgazdasági termelők részére nagyobb volumenben értékesített műtrágyák részesedése a teljes értékesítésből 2011. I-III. negyedév

Forrás: AKI, KSH

2011 első kilenc hónapjában 776 ezer tonna import műtrágya érkezett, amelyből 401 ezer tonna volt az egyszerű nitrogén, 15 ezer tonna a foszfor, 92 ezer tonna a kálium és 269 ezer tonna az összetett műtrágya. A teljes mennyiség 4%-kal nőtt, a foszfor (+30%), kálium (+14%) és az összetett (+17%) volumene emelkedett, az egyszerű nitrogén műtrágya volumene elmaradt (-5%) az egy évvel ezelőtti szinttől.

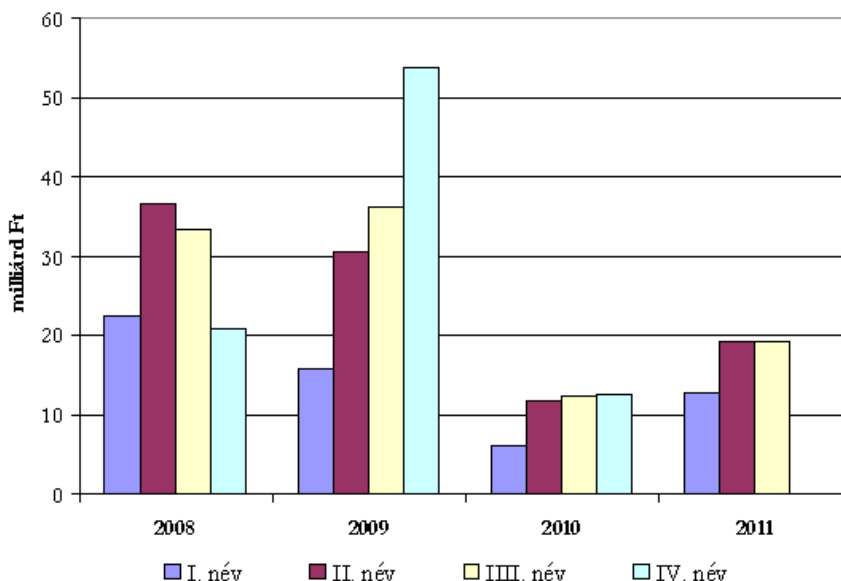
Az importár átlagosan 35%-kal volt magasabb 2011 első kilenc hónapjában, mint 2010 azonos időszakában. Az egyszerű nitrogén műtrágya kilenc havi átlagára erősebben, 43%-kal nőtt a bázis időszakhoz képest. Az egyszerű kálium műtrágya átlagára 24%-kal, az összetett (NPK) átlagára 24%-kal emelkedett, míg az egyszerű foszfor műtrágya ára átlagosan 10%-kal alacsonyabb volt ebben az időszakban, mint egy éve.

2011 I-III. negyedévében 530 ezer tonna volt műtrágyaexport, amelyből 490 ezer tonnát (92%) tett ki az egyszerű nitrogén, 5 ezer tonnát az egyszerű kálium és 35 ezer tonnát (7%) az összetett műtrágya.

Mezőgazdasági gépforgalmazásunk piaci helyzete

Magyarországon több mint 160 vállalkozás foglalkozik mezőgazdasági gépekkel előállítóként, beszállítóként vagy forgalmazóként. A magyar mezőgépgyártás számára fontos a hazai mezőgazdaság igényeinek a kielégítése, ennek ellenére a hazai eladásokban mintegy 10% körül alakul a részesedése. Elsősorban azért, mert a hazai ipar nem gyárt erőgépeket, és a munkagépek területén is csak bizonyos szegmensekben van megfelelő kínálata. Magyarország mezőgazdaságigép-exportja 2008-ban 488 millió euró, 2010-ben 319 millió euró volt, importja 2008-ban 457 millió eurót, 2010-ben pedig 196 millió eurót tett ki. Az újonnan csatlakozott tagállamok közül csak Magyarország számított tavaly nettó mezőgépxportőrnek.

A forgalmazó szervezetek mezőgazdasági gép értékesítése végfelhasználóknak

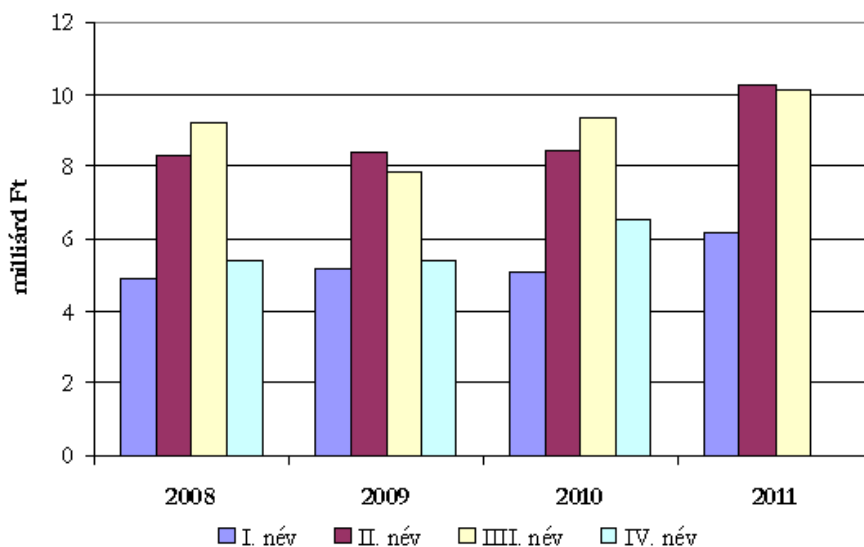

Forrás: AKI

A hazai géppiacon a tavalyi évben tapasztalható drasztikus keresletcsökkenés után 2011-ben elmozdulás történt a mezőgazdasági gépértékesítésben. 2011. I. negyedévében duplájára nőtt, a II. negyedévében pedig 62%-kal emelkedett a gépberuházás az előző év azonos időszakához viszonyítva. Ez az élénkülés 2011. III. negyedévében is folytatódott.

Az új mezőgazdasági gépek vásárlására fordított összeg 2011. január-szeptemberi időszakában 68%-kal nőtt a bázisidőszakhoz képest, a mezőgazdasági gépberuházások értéke elérte az 51 milliárd Ft-ot. Alkatrészekre ugyanezen időszakban 26,5 milliárd forintot fordítottak a gazdálkodók, amely 16%-kal haladja meg a 2010. I-III. negyedéves értéket.

A forgalmazó szervezetek mezőgazdasági alkatrész értékesítése végfelhasználóknak

Forrás: AKI

Jelentősen nőtt az erőgépek iránti kereslet, 2011. I-III. negyedévében a gabonakombájnokból 131 darabot értékesítettek, 2,5-szer annyit, mint egy évvel korábban, a traktorok értékesítése pedig 72%-kal nőtt, 1090 darab traktor került a gazdálkodókhoz 2011 szeptemberéig. A munkagépeknél szintén jelentős piacbővülésről beszélhetünk, a talajművelőgépekből 53%-kal, a vetőgépekből 84%-kal nőtt a kereslet. A terményszárítókban a 2009. I-III. negyedéves szinten alakult az értékesítés, amely 64%-os növekedést jelent az előző év azonos időszakához viszonyítva.

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap agrárgazdasági aktuális híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

- Elfogadták az új kockázatkezelési törvényt

Az Országgyűlés 2011. november 28-án fogadta el az új mezőgazdasági kockázatkezelési törvényt. A 2012. január 1-jén életbe lépő törvény célja szerint egyenlő mértékben osztja meg az időjárási kockázatok terhét a termékpálya szereplői között, emellett jelentősen szélesíti a termelői veszélyközösséget. A törvény által létrehozott kockázatkezelési rendszer két pillérből áll: egyrészt a Nemzeti Agrárkárenyhítési Rendszer megújított változatából, amelyik jelentősen kiszélesíti az agrárkárenyhítésben részt vevő gazdálkodói kört, másrészt egy biztosítási díjtámogatási rendszerből, amely lehetővé teszi, hogy a gazdák olyan új kockázatokra is köthessenek díjtámogatott biztosítást, mint az aszály vagy a felhőszakadás.

A számítások szerint a jelenleg rendelkezésre álló 4,0-4,1 milliárd forint éves szinten megduplázódik, azaz 8,0-8,2 milliárd forintot lehet majd kárenyhítésre fordítani. Biztosítási díjtámogatásra 2012-ben 2,6 milliárd, 2013-ban 2,9 milliárd forint használható fel. Összességében tehát a korábbi 4 milliárd forint helyett több mint 10 milliárd forint áll majd rendelkezésre a kockázatok mind szélesebb körű kezelésére. A tervek szerint az új kárenyhítési rendszer tagjai azok a termelők lesznek, akik egységes támogatási kérelmet nyújtanak be, és a termőföldjük nagysága meghaladja ültetvényeknél az 1 hektárt, szántóföldi zöldségtermelésnél az 5 hektárt, vagy egyéb szántóföldi művelési ágban a 10 hektárt. A befizetések mértéke a tervezet szerint szántóföldi növénytermesztésnél évente 1000 Ft/ha, szántóföldi zöldségeknél, valamint szőlő, gyümölcsös és egyéb ültetvényeknél 3000 Ft/ha. A rét-, legelő-, gyepterületek, valamint a termőre még nem fordult ültetvények nem tartoznak a kárenyhítési intézkedés hatálya alá, így azokkal a kárenyhítési rendszerhez csatlakozni nem lehet.

- Az élelmiszerbiztonság kiemelt feladat

Az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság szakemberei „a termőföldtől az asztalig” tavaly 350.000 akciót hajtottak végre. Összesen 150.000 terméket ellenőriztek és további 1.800.000 kapcsolódó vizsgálat zajlott le. A másodlagos – azaz az első magyarországi tárolási helyen végrehajtott – élelmiszer ellenőrzés 16.000 tételt érintett idén január elseje és október 30. között, ez 4725 ellenőrzést jelentett országszerte. Nagy szükség van fejlesztésekre is, hiszen egyre több, az élelmiszerbiztonságot veszélyeztető tényező jelenik meg a láncban. A világ élelmiszerlánc-kockázati térképe átrendeződik, új kórokozók, új adalékanyagok és vegyszerek jelennek meg, illetve szembe kell nézni az élelmiszerbűnözéssel, a bio terrorizmussal, és a feketegazdasággal. Egész Európából 3358 bejelentés érkezett 2010-ben az Európai Gyorsvészjelző Rendszerbe (RASFF), ennek mindössze 0,7 %-a érintett magyar eredetű terméket. A hazai RASFF bejelentések túlnyomó részében pedig nem magyar, hanem külföldi terméket kifogásoltak. Ebben az évben 9 ellenőrzést folytattak le, amelyből négy ügy végződött határozattal. A kiszabott bírság 321 millió forint, a legnagyobb "tétel" pedig 136 millió forint volt.

- Elindult a Halastavi Környezetgazdálkodási Program

Elindult a halastavak természeti értékeinek megőrzését és fejlesztését támogató Halastavi Környezetgazdálkodási Program (HKP), ami lehetővé teszi, hogy a haltermelők részleges kompenzációt kapjanak természetvédelmi jellegű szolgáltatásaikért. A támogatás célja a környezettudatos gazdálkodás, a fenntartható táj-használat kialakítása, és a gazdaságok életképességének növelése. A vissza nem térítendő támogatás mértéke legfeljebb 52 ezer forint lehet halastó hektáronként, ami a teljes, 5 éves támogatási időszakra vonatkozik. Az adott gazdálkodási évben kifizetett támogatás összege nem haladhatja meg a haltermelő előző évi halászati árbevételének 15 százalékát. A kifizetés két részletben történik. Az első évben a támogatási kérelem egyben kifizetési kérelemnek is minősül. A magyar tógazdasági haltermelés jellemzője, hogy bár a halastavak nagyon sok természetvédelmi szempontból értékes növénynek és állatfajnak adnak élő és táplálkozó helyet, az állományok fenntartásának jelentős költségei a termelőket terhelik. A programban résztvevő tógazdasági haltermelőknek vállalniuk kell, hogy halastavaikon 5 éven keresztül betartják a program előírásait. A vállalt kötelezettségek teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal adminisztratív úton, illetve a helyszínen is folyamatosan ellenőrzi. Támogatási kérelmet 2011. december 1-31. és 2012. augusztus 1-31. között lehet benyújtani.

- Új balatoni horgászrend lép életbe

Január 1-jétől vezeti be az új horgászrendet a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. Prioritást kap a süllő védelme, áprilisban ismét bevezetik a nyíltvízi horgászatban az általános fogási tilalmat, a téli időszakban tilos lesz a halradar használata és a nyíltvízi éjszakai horgászat, továbbá vissza kívánják szorítani a megélhetési horgászatot. Logikáját és jellegét tekintve teljesen új horgászrend született a Balatonon, amely igyekszik az orvhorgászok számára kibúvókat jelentő kiskapukat bezárni úgy, hogy a tisztességes horgászokat kevésbé korlátozza, zsákmány-fogási esélyeiket növelje. A halállomány ívási időszak alatti nyugalomát őrizné meg a közel másfél évtizede megszüntetett általános fogási tilalom részleges visszahozása. Eszerint április 1. és 30. között csak a partról lehet horgászni, a nyílt vízben viszont tilos. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a horgászok között kialakult egy jelentős réteg, amely a nagy pontyok kifogására specializálódott. Ezek a horgászok etikai szabályaival szemben, miszerint a kifogott halat vissza kell engedni, értékesítik a zsákmányukat. A megélhetési horgászat visszaszorítására szigorúbb mennyiségi korlátozást vezetnek be, viszont más szabad vizek gyakorlatától eltérően a rekorder halat fogóknak továbbra sem kell visszaereszteniük zsákmányukat a vízbe. Az orvhorgászat visszaszorítása érdekében fennmarad a horgászszákmány értékesítésének tilalma, és az egyik "kiskapu" bezárásaként nem lesz engedélyezett a hal vízparti elajándékozása sem.

- A saját befizetésektől függ a zöltség- és gyümölcsstermesztők plusztámogatása

Egymilliárd forint többlettámogatással segíti a kormány a zöltség- és gyümölcsstermesztőket. A keretből a működésükre igényelhetnek pénzt, de hogy mennyit kaphatnak, az attól is függ, mennyi hozzájárulást fizetnek a szervezet tagjai. Tehát adott esetben, ha a tagság, vagy maga a szervezet a működési alaphoz tízmillió forintot fizet be, akkor nyolcmillió forint lehet a nemzeti kiegészítő

támogatás. A nemzeti kiegészítő támogatásra február közepéig pályázhatnak a zöldség- és gyümölcsstermesztő szervezetek. Jelenleg harmincöt termelői szervezet van az országban, amely jogosult a pályázatra. Az indulás további feltétele, hogy ezek a szervezetek magasabb szinten is szövetkezzenek más partnerekkel, vagyis együttműködve, erőteljesebben képviselhessék a termelői érdekeket.

- A terv hétszáz ezer hektár új erdő telepítése 30-50 év alatt

Bár a korábbi hírek arról szóltak, hogy tíz év alatt nő hétszáz ezer hektárral az ország erdőterülete, a legújabb információk szerint mégsem lesz rekord ütemű erdőtelepítés, de a realisabb időtartammal számoló fásítási program teljesítése esetén is sokkal több lesz az erdő az országban. Az erdősítés ütemét elsősorban az határozza meg, hogy mennyi pénzt sikerül lehívni erre a célra az Európai Uniótól (EU). Magyarország húszról huszonhét százalékra szeretné növelni erdősített területeinek arányát, ez hétszáz ezer hektár vadonát új telepítést jelent. Az erdősítés ütemét elsősorban az határozza meg, hogy mennyi pénzt sikerül lehívni erre a célra az uniótól. Ha Magyarország a mostani tempót tartani tudja, akkor lehet arról szó, hogy az említett nagyságú területet harmincötven év alatt be lehet telepíteni. Van esély a három évtizedes cél teljesítésére is, ha azonban az erre szolgáló összegek megszerzése lassabbá válik, akkor kitolódhat a határidő. A program az eddig megszokott ütemben zajlik, mivel azonban az állami erdőgazdaságok területei száz százalékban erdősítettek, új földek bevonására van szükség. Szóba jöhetnek az elhagyott, államnak visszaadott, illetve az Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) által visszavásárolt területek, valamint a mezőgazdasági művelés alól kivont parcellák, elsősorban a használaton kívüli legelők, belterületek – és nem szántók. Az EU kiemelten támogatja az erdőtelepítéseket, az erre elnyerhető pénz legalább 853 euró hektáronként, a legmagasabb összeg 2065 euró. A felhasznált uniós forrás mértéke a fásítás költségeinek negyven százalékáig terjedhet. A 260 ezer forinttól 800 ezerig terjedő hektáronkénti támogatás azért is fontos, mert a tárca az erdőtelepítésben a magángazdálkodókra is számít.

- Fejlett mezőgépiparra van szüksége a magyar mezőgazdaságnak

A mezőgazdasági gépesítésben nincs megállás. Versenyképes élelmiszertermelés csak naprakész technikai feltételekkel biztosítható, és a növekvő energiaárak is megkövetelik a korszerű, energiatakarékos technológiák alkalmazását. A magyar mezőgazdaságnak szüksége van erős és fejlett mezőgépiparra, amely képes a hazai követelményeknek megfelelően fejleszteni, és rugalmasan kezelni a kis- és nagyüzemek gépesítési igényeit is. A Közös Agrárpolitika (KAP) II. tengelye 2013 után is a versenyképességet, a fenntarthatóságot és a vidék fejlesztését szolgálja. A brüsszeli tárgyalások eredményeként a KAP a 2014-2020 időszakában is kiemelt területként kezeli a műszaki fejlesztéseket. Tíz év alatt a magyar agrárium képviselői 770 milliárd forintértékben vásároltak és helyeztek üzembe új technikát, amely nagyrészt minőségi cseréket és a gépi kapacitások növekedését eredményezte. A vidékfejlesztési támogatások a mezőgazdaság technológiai megújítását, a termelők gép- és technológiai beszerzéseit teszik lehetővé. Az utóbbi időben nagyobb lendületet kapott a kertészeti kultúrák gépesítése, színvonaljavulás tapasztalható a munkagépeknél, és az állattenyésztésben is számottevő beruházás történt. A mezőgépipar

fejlesztése a munkahelymegőrzés és bővítés szempontjából is illeszkedik a kormány programjába, mert a több, tradicionális szakmának helyet adó üzemek helyben, a vidéki lakosságnak biztosítanak megélhetést.

- Államosítják a dohánykereskedelmet, kevesebb helyen lehet majd cigarettát venni
A korrupció és a feketekereskedelem melegágya lehet, ha állami monopóliummá teszik 2013-tól a dohányárak forgalmazását, 40 ezerről haterre csökkenhet a dohányt árusító boltok száma. Állami monopólium lenne a dohányárak kereskedelme 2013. januártól egy még be nem nyújtott képviselői javaslat szerint. De monopóliumáról az állam határozott időre koncessziós szerződésben lemondhat. A javaslat úgy szabályozná a dohányáru-kereskedelmet, hogy a kétezer alatti településeken csak egyetlen koncessziós engedélyt lehetne kiadni, és a nagyobb városokban, falvakban minden kétezer személy után léphetne egy szereplő a piacra. Budapesten például a jelenlegi népesedési adatok alapján összesen 867 trafik árusíthatna dohányterméket.
- Vessünk magyar vetőmagot!
A Vidékfejlesztési Minisztérium vetőmagkampányt indít, hogy a gazdák hazai vetőmagot vásároljanak, és hazai vetőmagot vessenek. A most elindított kampány célja, hogy felhívja a figyelmet a magyar vetőmagokra, melyek nélkül elképzelhetetlen a mezőgazdasági termelés. A vetőmagok Magyarország számára nemzetközi rangot jelentenek, generációk szaktudása, szorgalma és odafigyelése halmozódott fel bennük. A magyar gazdaságnak nincs még egy olyan sikeres ágazata, mint a vetőmag-termesztés. Magyarország a világ vetőmag exportőrei között a 9., Európában a 3. helyet foglalja el. Ezt az erős pozíciót több tízezer ember munkájával érték el, ami hatalmas lehetőségeket hordoz magában belföldön és külföldön is. Magyarországon 130 ezer hektáron termelnek vetőmagot. A vetőmagtermelés az átlagos mezőgazdasági termelésnél több kézimunkát, nagyobb felkészülést igényel, magas hozzáadott értékeket képvisel, ezért a vidéki foglalkoztatásban, az agráriumban, és a gazdasági növekedésben is komoly távlatokat jelent. Az elmúlt időszakban felértékelődtek a kiváló, versenyképes vetőmagfajtáink, amelyek garantáltan GMO mentesek. A zöldség tájfajták, valamint a házikerti fajták elismerési és vetőmag minősítési eljárását már egyszerűsítette a vidékfejlesztési minisztérium. Az őshonos gyümölcsfajtákról szóló szabályt most notifikálják. Az új rendelet szerint természetövé és forgalmazhatóvá válnak a hazai őshonos gyümölcs tájfajták, ráadásul egyszerűsített elismerési és minősítési eljárással kerülhetnek a Nemzeti Fajtajegyzékbe.
- Magyar pezsgő a világ legjobbjai között
A Szent István muskotályos pezsgő aranyérmes lett a világ legnagyobb pezsgőversenyén, a Franciaországban 9. alkalommal megrendezett Effervescents du Monde nevű versenyen. A Budapesten tartott sajtótájékoztatón az is kiderült, hogy a Royalekt termékét emellett az a megtiszteltetés is érte a 24 ország 554 pezsgőjét felvonultató versenyen, hogy a legjobb 10 pezsgő közé is beválasztotta a szakmai zsűri. A legfinomabbak közé a magyar mellett francia, argentin, spanyol és olasz pezsgő került.

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, háttéranyagok, agrárgazdasági információk rövid, fontosabb megállapításait ismertetjük.

- **„Inputok hazai forgalmazásának, az inputárak, az üzemi jövedelmek és a támogatások kapcsolatai”** című kutatás során, a szerzők, főleg a gép, műtrágya, és növényvédő szer vásárlások összefüggéseit vizsgálták a mezőgazdasági termelők jövedelemalakulásának függvényében. A korreláció erősnek bizonyult a terményárak alakulása és a vizsgált, fontosabb inputok egy hektárra jutó költsége között. Vagyis magasabb terményárak esetén a gazdálkodók fokozzák inputvásárlásaikat, illetve vállalják a magasabb költségeket a nagyobb hozam érdekében. Még erősebb összefüggés mutatkozott a termelési érték és a műtrágya, növényvédő szer vásárlások között. A mezőgazdasági gépek értékesítésének és a megelőző évi jövedelemadat összefüggésére 0,64-es korreláció adódott. A műtrágya-értékesítés és a műtrágyaárak közötti kapcsolatot vizsgálva kiderült, hogy jelentős korreláció csak a foszfor és kálium hatóanyagú műtrágyáknál tapasztalható, a nitrogén alapúaknál elenyésző az összefüggés. A műtrágya és a növényvédő szer költség szerinti kategorizálva az üzemeket megvizsgálták a növekvő inputfelhasználás hatását a hozamokra, a termény önköltségére és az ágazati eredményre. Világosan kirajzolódik az összefüggés, miszerint növekvő műtrágya-felhasználás növekvő hozamokat eredményez, növényvédő szernél azonban egy bizonyos felhasználás felett már erősen romló hozamok adódnak. Lassú, de egyértelmű növekedést mutat az önköltség az inputfelhasználás növelésével. A főtermék önköltségére vonatkozóan nem találunk optimális pontot az inputfelhasználásban, egyik növény és egyik input esetében sem jelenthető ki, hogy milyen felhasználási szint mellett adódik a legkedvezőbb eredmény. Ezek szerint az optimális műtrágya és növényvédő szer felhasználás makroszinten nem értelmezhető, az egyedi parcellatulajdonosságok, időjárás viszonyok, rovar-, gomba-, és gyomfertőzések, és sok más termelésttechnikai tényező függvénye.
- **„A tojtyúkketrecek cseréjének várható hatása Magyarország tojástermelésére”** című összeállításban az ágazat bemutatása mellett a szerzők felvázolták, hogy az 1999/74/EK tanácsi irányelv előírásai miként befolyásolják az EU és Magyarország tojástermelését és feldolgozását, továbbá a tojás árát és külkereskedelmi mérlegét. A megfeleléshez szükséges átállás tagállamonként másként zajlik és függ az adott ország tojásfogyasztásától, a feldolgozott tojás iránti szükségletétől, tojásfeldolgozóinak kapacitásaitól, valamint önellátottságának fokától. Megállapították, hogy a ketreccserét, illetve a technológiaváltást folyamatosan végrehajtó tagállamokban eddig nem volt szakaszokban jelentkező tojáshiány és a tojás ára sem emelkedett hirtelen. Noha az átállásra nincs egyöntetű minta, a példák alapján felkészülhetünk a lehetséges hatásokra, úgymint a tojás árának változása. Három lehetséges forgatókönyvet mutatták be. Ha a ketreces tojás termelését betiltják és az importtojás beáramlása megszűnik, a tojás árának 7% körüli emelkedésével lehet számolni 2012 márciusáig. A kibocsátás visszaesése miatt a termelők könnyebben el tudnák fogadtatni az önköltségi ár növekedését és az olcsó import tojás sem nyomná le a hazai termelésű tojás árát. Ha az EU az országhatáron belül engedélyezi a hagyományos ketreces tartásból származó tojás értékesítését feldolgozott formában, akkor a tojás árának mérsékeltebb, 3%-os emelkedése valószínűsíthető. Ha a ketreces tartásból származó tojás a határidő kitolásával továbbra is értékesíthető étkezési tojásként, akkor az ár előreláthatóan stagnál.

- **„A cukor- és izoglükózkvóták 2014/2015. gazdasági évet követő eltörlésére vonatkozó bizottsági javaslat hatásait”** vizsgáló háttéranyagban a kutatók megvizsgálták, hogy érdekében áll-e Magyarországnak a termelési korlátok esetleges további fenntartása, illetve érdemes-e arra törekedni, hogy az ország cukorszükségletét saját termelésből elégítse ki. Az AKI tesztüzemi adatai alapján a kvótaszabályozás és a minimálár fennmaradása esetén a kaposvári cukorgyár kvótája akár támogatás nélkül is kitölthető 2020-ig. A kvóta eltörlése elvileg lehetőséget teremtene a hazai termelés bővítésére, ám ez előreláthatóan a cukor és a cukorrépa árának, valamint a termelés jövedelmezőségének csökkenésével járna. Hazai gyakorlati szakemberek véleménye szerint a szerkezetátalakítás keretében nyújtott kiegészítő támogatás nélkül akár már 2013-tól megszűnhet a cukorrépa-termelés, így a hazai cukorkereslet kielégítéséhez nettó 300 ezer tonna nyers nád- vagy répacukor importjára lenne szükség. Magyarország cukor-önellátását 20 ezer tonna/nap kapacitású feldolgozóipar tudná biztosítani, vagyis további 12-13 ezer tonna/nap kapacitásbővítésre lenne szükség. Az egyetlen működő cukorgyár kibocsátásának növelése korlátokba ütközik, ezért az önellátás biztosításához legalább még egy üzemet kellene építeni. Egy ilyen beruházásra csak a hosszabb távon kiszámítható piaci és szabályozási környezet adhat ösztönzést, ehhez azonban a kvótaszabályozás, a minimálár és a piacvédelem fenntartása csupán 2020-ig nem elegendő. Elengedhetetlen továbbá a cukorrépa-termelés műszaki feltételeinek fejlesztése, illetve az ágazat jövedelmezőségének biztosításához szükséges inputfelhasználás növelése és az öntözés fejlesztése. Magyarországon a cukorkvóta önellátási szintre emelése aligha lehetséges, egyrészt, mert a pótlólagos cukorkvóták megszerzéséért korábban igen magas árat fizettek a tagállamok, másrészt a kvóták visszaadását ugyancsak jelentős összeggel támogatta az EU. A Magyarországon jelentős mennyiségben gyártott alternatív édesítőszerre, az izoglükózra egyaránt érvényes kapacitáskorlátok felszámolása esetén az izoglükóz felhasználása jelentősen megnőhet egyes EU tagállamokban. Kérdés, hogy mennyire lenne versenyképes a szabadegyházi gyár a kedvezményesen vagy vámmentesen importált nádcukorral, illetve az új, import alapanyagot feldolgozó izoglükóz-üzemekkel szemben.
- **„A fontosabb élelmiszeripari termékek 2010. évi költség- és jövedelemadatai”** című kiadvány tájékoztatást nyújt a legfontosabb élelmiszeripari termékek költség- és jövedelemalakulásáról, illetve az előző évi adatok tükrében azok változásáról. A magyar élelmiszergazdaságnak komoly kihívásokkal kellett és kell szembenéznie napjainkban is. Ezen belül az élelmiszer feldolgozás sajátságos helyzetbe került. A kereskedelem gyakorlatilag valamennyi termékpályán jelentős nyomást gyakorol a többi szereplőre, ugyanakkor időszakonként egyes termékpályáknál az alapanyag-termelők is nehéz helyzetbe hozzák a feldolgozókat (gabonaár robbanás, időszaki tejhiány stb.). E kettős szorítás mellett kell a feldolgozóiparnak talpon maradnia és megfelelni a fogyasztói igényeknek. A kiadvány táblázatait tekintve megállapítható, hogy 2010-ben a húsipari termékeknel nagyrészt költségcsökkenés mutatkozott. Általánosságban és minden termékre igaz, hogy az előállítók célja a költségcsökkentés mellett megtartani, esetleg növelni az értékesítési árat. Ezzel szemben a húsipari termékkörben elsősorban árcsökkenés volt 2010-ben. A baromfiipar, a tejipar, a malom- és sütőipar, valamint a tésztagyártás termékei esetén is megfigyelhető az alapanyagköltség, és többé-kevésbé a teljes költség növekedése az előző időszakhoz képest. Az eredmény-alakulás általában egy-egy iparágon belül is változó, kivétel ez alól például a malomipar, ahol a bemutatott termékeknel romlott az eredmény. Ugyanakkor pozitív példaként említhető a tésztagyártás, ahol – az előző évhez hasonlóan – ismét nyereséget tudott felmutatni valamennyi itt közölt termék, ráadásul 2010-ben ehhez eredményjavulás társult.

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete csak táblázatokból álló, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt 3 év összehasonlításában mélyülhet el az olvasó. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban

Év	A mezőgazdaság részaránya			Élelmiszeripari termékek, ital, dohányárú részaránya	
	a GDP-termelésben	a beruházásban	a foglalkoztatottságban ^{a)} , %	a fogyasztásban ^{b)}	az exportban ^{c)}
	folyó áron, %			folyó áron, %	
2006	3,6	4,2	4,9	25,5	5,5
2007	3,6	4,0	4,7	26,6	6,3
2008	4,0	4,6	4,4	27,1	6,7
2009	2,5	5,6	4,6	28,0	7,2
2010*	2,9	4,8	4,5	27,5	6,9

* becsült adat.

a) A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

b) A háztartások hazai fogyasztási kiadásaiból.

c) SITC (ENSZ Nomenklatura) szerint nem tartalmazza a nyersanyagokon belül az olajos mag és olajtartalmú, állati olaj és zsír, növényi olaj és zsír, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

Forrás: 2006, 2007 KSH, 2008, 2009, 2010 AKI

Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint

Megnevezés	2009		2010		2011	
	július-szeptember					
	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%
Mezőgazdaság	181,0	106,4	178,3	98,5	194,5	109,1
Ipar	1 176,4	92,5	1 183,1	100,6	1 193,8	100,9
Élelmiszeripar	134,3	99,5	126,4	94,1	125,5	99,3
Nemzetgazdaság	3 783,5	96,4	3 822,5	101,0	3 855,9	100,9

Forrás: KSH

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások éves források szerinti teljesülése

millió Ft

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
2008			
Nemzeti támogatások	-	113 037	113 037
EU társfinanszírozású támogatások	73 851	22 827	96 678
Közvetlen EU kifizetések	187 395	-	187 395
Összesen	261 246	135 864	397 110
2009			
Nemzeti támogatások	-	120 280	120 280
EU társfinanszírozású támogatások	144 055	46 963	191 018
Közvetlen EU kifizetések	320 133	-	320 133
Összesen	464 188	167 243	631 431
2010			
Nemzeti támogatások	-	53 650	53 650
EU társfinanszírozású támogatások	116 417	40 013	156 430
Közvetlen EU kifizetések	283 772	-	283 772
Összesen	400 189	93 663	493 852
2011. évi előirányzat			
Nemzeti támogatások	-	62 755	62 563
EU társfinanszírozású támogatások	179 232	71 842	251 074
Közvetlen EU kifizetések	224 967	-	224 967
Összesen	404 199	134 597	538 604

Forrás: VM adatok alapján AKI szerkesztés

Földterület művelési ágak szerint és a főbb növények vetésterülete

ezer ha

Megnevezés	2009	2010	2011
Szántó	4 502	4 322	4 322
ebből: búza*	1 156	1 011	975
őszi árpa*	198	185	162
tavaszi árpa*	127	102	101
kukorica*	1 200	1 161	1 257
cukorrépa*	14	15	15
napraforgó*	559	524	579
Gyümölcsös	99	94	92
Szőlő	83	83	82
Gyep**	1 004	763	759
Mezőgazdasági terület	5 783	5 343	5 337
Erdő	1 896	1 913	1 922
Nádas	61	65	65
Halastó	36	36	35
Termőterület	7 775	7 356	7 360
Művelés alól kivett terület***	1 528	1 947	1 944
Földterület összesen	9 303	9 303	9 303

* vetésterület.

** 2010-től az új módszertan szerint nem tartalmazza a nem hasznosított gyepterületeket.

*** 2010-től az új módszertan szerint tartalmazza a nem hasznosított gyepterületeket is.

Forrás: AKI, KSH

Növénytermelés hozamai

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/ha		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Gabonafélék	13 590	12 262	5 690	4,7	4,7	..
ebből: búza	4 419	3 745	4 086	3,9	3,7	4,2
árpa	1 064	944	1 007	3,3	3,4	3,8
Szántóföldi növények						
Burgonya	561	488	529	21,3	20,4	26,7
Cukorrépa	737	819	735	53,6	59,1	52,5
Szója	72	78	92	2,3	2,3	2,4
Napraforgó	1 256	970	1 386	2,4	1,9	2,4
Kukorica	7 528	6 985	8 142	6,4	6,5	6,6
Silókukorica és csalamádé	2 202	2 202	2 220	25,3	29,7	27,0
Zöldségfélék						
ebből: csemegekukorica	422	304	369	15,2	14,3	15,7
paradicsom	193	51	74	49,7	36,2	50,3
zöldpaprika	149	25	25	25,9	15,8	16,6
vöröshagyma	61	28	56	22,2	20,2	23,1
Gyümölcs						
ebből: őszibarack	61	54	43	8,2	9,0	7,8
alma	575	467	265	13,7	15,3	8,9
körte	32	20	18	10,7	8,7	7,4
szőlő	550	399	545	7,2	5,2	7,4

Forrás: AKI, KSH

Műtrágya értékesítés alakulása

Megnevezés	2008	2009	2010
Műtrágya hatóanyagban, ezer tonna	431	367	385
Ebből:			
nitrogén	294	275	281
foszfor	63	44	46
kálium	74	48	58
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	75	64	70
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	90	77	81

Forrás: AKI

Az öntözés helyzetének alakulása az adott év októberéig

Megnevezés	Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, ha			Megöntözött alapterület, ha			Kiöntözött vízmennyiség, ezer m ³		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Szántó	142 108	133 400	156 326	76 323	25 559	60 426	114 939	30 260	82 911
Gyümölcsösök	11 354	12 022	12 672	4 665	1 743	5 582	4 434	1 086	5 750
Szőlő	361	385	406	10	6	26	9	4	26
Gyep	5 898	2 301	6 518	1 651	135	1 637	677	61	560
Halastó	8 947	10 317	12 489	8 562	8 597	8 885	62 615	54 161	67 450
Egyéb (erdő, fásítás stb.)	9 939	10 609	12 965	508	612	2 880	524	308	9 704
Összesen	178 607	169 034	201 376	91 719	36 652	79 436	183 198	85 880	166 401

Forrás: AKI

Főbb mezőgazdasági gépek értékesítése

darab

Megnevezés	Értékesítés mezőgazdasági végfelhasználóknak*		
	2009. I-III. n. év	2010. I-III. n. év	2011. I-III. n. év
Kerekes traktorok	0	635	1 090
Gabonakombájnok	326	53	131
Őnjáró rakodók	285	117	151
Talajművelőgépek	2 333	1 436	2 202
ekék	252	104	250
tárcsás talajművelők	353	199	264
magágykészítők	270	158	217
Vető- és ültetőgépek	650	236	433
gabonavetőgépek	194	35	109
kukoricavető gépek	299	121	198
Tápanyag-visszapótlási gépek	537	342	493
Szilárd műtrágyaszóró gépek	449	299	447
Növényvédő és -ápoló gépek	1 135	665	763
szántóföldi permetezőgépek	631	239	266
Betakarítógép adapterek	422	138	223
kukoricacső-törő adapterek	167	48	90
napraforgó betakarító adapterek	139	35	102
Szálaskarmány betakarítók	873	737	673
fűkaszák	636	533	450
rendkezelők, rendterítők	209	174	187
Bálázók	259	157	232
Mezőgazdasági pótkocsik	328	166	171

* Használtgép értékesítés, viszonteladás és külföldi - EU-s és EU-n kívüli - eladás nélkül

Magyarország állatállománya

ezer darab

Megnevezés	2009		2010		2011
	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.	június 1.
Szarvasmarha	703	700	706	681	678
Ebből: tehén	320	312	315	309	321
Sertés	3 181	3 247	3 208	3 168	3 132
Ebből: anyakoca	225	226	228	219	218
Juh	1 292	1 223	1 204	1 181	1 185
Ebből: anyajuh	584	968	864	844	855
Ló	60	61	68	65	69
Tyúkfélék	38 547	32 128	39 428	31 822	37 695
Ebből: tojó	11 994	13 597	12 005	12 571	9 954
Liba	3 007	1 405	3 028	1 384	3 732
Kacsa	4 164	3 713	5 547	5 813	5 857
Pulyka	3 572	3 018	3 637	3 168	3 137

Forrás: KSH

Tógazdasági lehalászás

Megnevezés	Üzemelt tőterület hektár	Lehalászás összesen	Ebből: étkezési hal	Intenzív termelésnél lehalászott étkezési hal
				tonna
2008. évi haltermelés	24 248	20 071	13 735	1 952
2009. évi haltermelés	23 967	19 927	13 027	1 798
2010. évi haltermelés	23 639	18 559	12 305	1 938

Forrás: AKI

Magyarország teljes haltermelése

tonna

Megnevezés	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Természetesvízi zsákmány		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2008	20 071	13 735	2 461	1 952	7 394	7 024	29 926	22 711
2009	19 927	13 027	2 066	1 798	6 364	6 098	28 357	20 923
2010	18 559	12 305	2 114	1 938	6 216	6 006	26 889	20 249

Forrás: AKI, HAKI

Becsült vadállomány

ezer db

Megnevezés	2009	2010	2011
Gímszarvas	87,1	92,6	94,1
Dámszarvas	26,7	30,0	30,5
Őz	349,5	366,6	355,7
Muflon	10,5	11,0	11,5
Vaddisznó	99,3	106,7	105,8
Mezei nyúl	523,6	538,7	454,5
Fácán	795,6	761,7	612,8
Fogoly	36,6	32,4	24,8

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Vadállomány hasznosítás, teríték

ezer db

Megnevezés	2008	2009	2010
Gímszarvas	36,2	39,3	41,1
Dámszarvas	9,7	10,5	10,8
Őz	86,1	89,8	88,6
Muflon	2,9	3,1	3,4
Vaddisznó	94,4	111,2	112,4
Mezei nyúl	104,0	106,8	78,8
Fácán	421,0	377,7	306,5
Fogoly	2,6	3,8	2,2
Pénzügyi adatok (milliárd Ft)			
Bevétel	16,6	15,87	16,37
Összes kiadás	16,16	15,71	15,97
Ebből: mezőgazdasági vadkár	1,56	1,44	2,14
erdei vadkár	0,13	0,12	0,14
Eredmény	0,44	0,16	0,39

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Erdőterület, erdőszűlség

Megnevezés	2008	2009	2010
	évben, ezer hektár		
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9 303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen*	2 030	2 039	2 046
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 903	1 913	1 922
Erdőgazdálkodás alá vont területekből:			
Állami tulajdonú erdők	1 058	1 062	1 063
Közösségi tulajdonú erdők	19	19	19
Magántulajdonú erdők	826	832	840
Erdőszűlség, %	20,5	20,6	20,7

* Megjegyzés: Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak vadlegelők stb. területét is.
 Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

**A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati
 társas vállalkozások jövedelem alakulása***

Megnevezés	2008	2009	2010
Adózás előtti eredmény, millió Ft	85 317,6	35 853,7	49 757,5
Adózás előtti eredmény ezer Ft/ha	25,8	9,7	10,7

* Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.
 Forrás: NAV gyorsjelentés

**Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme
 (éves adatok)**

Megnevezés	2008	2009	2010
Export	5 782	5 086	5 843
Import	3 860	3 371	3 711
Egyenleg	1 922	1 715	2 133

millió €

Forrás: AKI-KSH

**Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme
(I-III. negyedéves adatok)**

millió €

Megnevezés	2009	2010	2011
	I-III. negyedév		
Export	3 755	4 114	4 988
Import	2 489	2 642	3 132
Egyenleg	1 266	1 472	1 856

Forrás: AKI-KSH

Az élelmiszeripar fontosabb adatai

Megnevezés	M.e.	2008	2009	2010
Kibocsátás	millió Ft	2 337 894	2 249 415	2 236 178
Bruttó hozzáadott érték	millió Ft	617 248	657 136	598 721
Árbevétel	millió Ft	2 854 009	2 548 028	2 600 677
Foglalkoztatottak	fő	94 853	93 136	91 526

Forrás: NAV gyorsjelentés

Főbb élelmiszeripari szakágazatok árbevétele és eredménye

millió Ft

Szakágazatok	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Húsfeldolgozás, tartósítás	262 248	281 616	307 185	-4 837	1 303	3 014
Baromfihús feldolgozása, tartósítás	245 532	253 357	234 816	-13 635	-2 809	2 097
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	125 788	99 815	109 258	-7 304	-905	3 285
Gyümölcs, zöldség feldolgozás	271 806	213 992	201 345	-1 457	6 065	4 907
Tejtermék gyártása	225 859	188 187	208 946	-3 316	-3 868	-5 210
Malomipari termék gyártása	126 268	94 868	96 651	3 338	616	459
Haszonállat-eledel gyártása	164 385	130 478	160 357	2 583	1 577	3 613
Hobbiállat-eledel gyártása	61 408	68 578	69 289	799	3 060	5 636
Tésztafélék gyártása	37 460	32 018	37 153	1 990	1 756	576
Sörgyártás	130 622	89 567	52 887	-3 378	4 273	2 981
Üdítőital gyártása	164 225	174 041	155 588	-4 875	-2 846	2 257
Dohányipar	171 459	173 485	156 746	-2 113	2 425	752
Összes szakágazat	2 854 009	2 548 028	2 600 677	9 550	53 402	58 735

Forrás: NAV

V. Gyakran feltett kérdések

Ezt a fejezetet nem szánjuk az Agrárgazdasági Figyelő állandó részének. Csak esetenként szerepeltetjük, ha olyan alapkérdések merülnek fel, amelyek igénylik a közszereplők és a laikus érdeklődők tárgyilagos tájékoztatását.

Van lehetőség a hátrányos helyzetű vidékeken fellendíteni a mezőgazdaságot?

Kiemelkedő példa erre az „Ős-Dráva Program”, amely többéves előkészítő munka után 2011-ben a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium koordinálásában az Új Széchenyi Terv egyik kiemelt nemzeti programjává vált. A hátrányos helyzetű dél-baranyai Ormánságban élőknek mintegy 15 ezer embernek teremthet kedvező gazdasági környezetet, amelynek keretében elsőként bekapcsolnak a folyó áramvonalába négy mellékágot, egyúttal helyreállítják a ma még kőgáttal elzárt élőhelyeket. A program célja, hogy lehetőséget teremtsenek a foglalkoztatás bővülésére, az ökoturizmus, a horgászat, a mezőgazdaság fellendülésére, a térség sajátos kulturális értékeinek bemutatására. Az Európai Unió támogatásával mintegy 25 milliárd forintból megvalósuló mintaprogram számos egymásra épülő fejlesztési lépésből áll, és a tervek alapján legalább tíz évre ad feladatot, egyúttal munkát az ország egyik legszegényebb, tőkehiányos térségében. A szaktárca a kiemelt programok között első körben a Herbária programot támogatja, amely a gyógynövénytermesztésre kínál lehetőséget. Hamarosan megszületnek azok a pályázati kiírások is, amelyek kapcsolódva az Ős-Dráva programhoz, a kis élelmiszer-ipari feldolgozóüzemek, vágópontok, helyi piacok létesítéséhez nyújthatnak támogatást. Emellett lehetőség nyílhat, hogy az Ős-Dráva program megvalósítása érdekében harmonizálják a vidékfejlesztési támogatásokat és a strukturális alapokat, modellként szolgálva ezzel az ország más térségeinek is.

Nemzetgazdasági kérdés az agrárágazat hitelezése?

A saját népesség ellátásán túl Magyarország jelentős mezőgazdasági exportra is képes. Ezt a lehetőséget az OTP Bank az agrárvállalkozásoknak nyújtott hitellel segíti. Jelentős növekedési potenciált rejt magában az agrárium, a lehetőségek hatékonyabb kiaknázásához azonban javítani kell az ágazat finanszírozási helyzetét. Az agrár ágazat nemzetgazdasági jelentőségét mutatja, hogy a mezőgazdaság és az élelmiszeripar 2010-ben a hazai GDP körülbelül 5,7 százalékát adta. Az ágazatban rejlő lehetőségeket szemlélteti az is, hogy 2011. III. negyedévének 1,4 százalékos gazdasági növekedése mögött elsősorban a mezőgazdaság állt. A hazai mezőgazdaságban azonban ennél is nagyobb potenciál rejlik. Magyarország szántóterületi aránya a teljes területhez viszonyítva az EU-15-ök átlagának közel kétszerese, a világtátlagnak pedig közel ötszöröse. Az összes mezőgazdasági terület arányát vizsgálva pedig a hazai arány közel duplája a világtátlagnak. Érdekes a népességgel is összevetni a termőterületek arányát. Az EU-15-ök átlagában 1000 lakosra csupán 234 ha szántó, kert, illetve ültetvény jut, és a világ átlaga sem sokkal több, 255 ha. Magyarországon viszont 492 ha jut ezer lakosra. Az adatok azt mutatják, hogy a saját népesség ellátásán túl Magyarország jelentős mezőgazdasági exportra is képes. Az agrár-külkereskedelem export többlete 2010-ben 2,1 milliárd euró volt, ami az ország külkereskedelmi egyenlegének a 38%-át adta. Az állattenyésztés fejlesztése és a mezőgazdasági termények magasabb fokú feldolgozása is jelentős növekedést indíthatna be. Az AKI egyik tanulmánya szerint a mezőgazdasági termékek felhasználásának növekedése önmaga értékének közel kétszeres növekedését generálja a nemzetgazdaság egészében a gazdasági hatások továbbgyűrűzése miatt. Emellett lehetőséget rejt az alternatív energiaforrások növekedése is, amivel bővíthet a növénytermesztés nem élelmiszer célú előállítását. Fontos, hogy a fejlesztésekhez, forgóeszköz beszerzésekhez, vagy az átmeneti likviditási problémák kezelésére megfelelő hitellehetőségek álljanak az agrárvállalkozások rendelkezésére.

Várható-e a sertéshús drágulása?

Az élő sertés áremelkedése ugyan megállhat, de ez még nem épült be az átadási árakba, ezért a húsok és hús- készítmények folyamatos drágulása várható a következő hónapokban. Az élő vágósertés ára a januári 292 forinttal szemben októberben 349 forint volt, december 19-én pedig már 390 forint kilogrammonként, ami több mint 21 százalékkal haladja meg az egy évvel ezelőtti 320 forint körüli szintet. A szakemberek a forintgyengüléssel magyarázzák az áremelkedést. Úgy vélik, a kilónkénti ár napokon belül átlépi a 400 forintot, ám 410 forint fölé nem fog menni, ha a körülmények nem változnak jelentősen. Ez nagyjából megfelel a francia és lengyel árszintnek, valamint a szállítással csökkentett német árszintnek. Az uniós piacokon néhány hete már leállt az áremelkedés, így itthon is erre lehet számítani. Ugyanakkor az élő sertés árának hónapok óta tartó növekedése csak részben jelent még meg az átadási árakban, ezért március végéig még folyamatos húsáremelkedés várható, utána pedig stagnálás valószínű.

Mennyit költünk édességre az ünnepek idején?

Évente csaknem másfél kiló édességet fogyaszt el a karácsonyi szezonban egy átlag magyar család, ez tavaly hét és fél milliárd forintjába került a háztartásoknak. Bár a kereslet várhatóan az idén sem csökken, a jelenlegi bizonytalan gazdasági környezetben azonban fennáll a veszélye annak, hogy a fogyasztók az olcsóbb termékek felé fordulnak. A szezonális édességpiac a gazdasági válság ellenére mind értékében, mind mennyiségében is stabil maradt az elmúlt években. Kirajzolódott egy tudatos vásárlói tendencia, miszerint egyre többen választották a magasabb beltartalmi értékkel rendelkező termékeket. A statisztikák szerint ugyanis a 2010 karácsonyán értékesített édességek mennyiségének hatvanhét százaléka (494 tonna), értékének pedig már a nyolcvannégy százaléka (2,07 milliárd forint) a valódi csokoládéból készült termékekből származott. A jelen gazdasági környezet hatására a többi között a nemrég bevezetett népegészségügyi termékadó kapcsán megfordulhat a pozitív folyamat. Az árak ismét a fogyasztók figyelmének középpontjába kerülhetnek, így ismét az olcsóbb, ám esetleg gyengébb minőségű termékek iránt nőhet meg a kereslet. A hungarikumnak számító szaloncukorból várhatóan az idén is ötmilliárd forintot költünk. Leginkább a tejszokoládéból készült szezonális termékek kelendők, de a magasabb kakaótartalmú étcsokoládék fogyasztóközönsége is növekszik. A szaloncukrok esetében egyre többen fedezik fel, hogy a hungarikumnak számító édesség nemcsak szép, hanem finom is. Így a fa díszítése mellett közvetlen fogyasztásra is vásárolják.

Kiadja:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Statisztikai Osztály

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Telefon: (06 1) 476-3060
(06 1) 217-1011
Fax: (06 1) 217-7037
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu